

CÂU CHUYỆN THỜI SỰ:

Vì Sao Lại 100 Ngày?

Minh Thu

Con số 100 ngày chẵn tròn trông có vẻ gọn gàng và tiện việc để làm dấu mốc thời gian đánh giá về thành quả của một vị tân tổng thống. Tuy vậy, nó cũng không có ý nghĩa quan trọng và có giá trị bền vững vì tính chất tùy tiện của nó. Tại sao là 100 ngày mà không là một tháng hay một năm, theo nghĩa *anniversary* rất phổ thông của người Âu Mỹ, hoặc dấu mốc “ngày thôi nôi” của Việt Nam mình? Ít ra nó cũng có ý nghĩa hơn vì đánh dấu một đứa bé bắt đầu khôn lớn và cứng cáp hơn, tựa như một tân chính phủ mới bắt đầu vững mạnh sau thời gian mới lên cầm quyền.

Nhiều người còn coi đó là thời kỳ “trăng mật”, thời gian mà vị tân lãnh tụ mới lên nắm quyền và phải bắt đầu mọi thứ từ đầu, nhất là trong những trường hợp người lên thay có lập trường đối chọi với người tiền nhiệm, và do đó còn lạ lẫm và học việc mới. Vì vậy mà phép lịch sự tối thiểu của phe đối lập và làng báo đòi hỏi họ không nên thừa cơ này để vội vã tấn công vì hành động như vậy trông có vẻ như có tinh thần cay cú và tiểu nhân. Chẳng vì thế mà ông cựu tổng thống Bush Con cũng có điểm đáng khen là đã im lặng trong thời gian qua, mặc dù ông có quyền lên tiếng biện hộ khi những việc làm và lời nói của chính quyền đương nhiệm trong thời gian 100 ngày qua đều gần như lên án và chỉ trích mạnh mẽ chính sách và đường lối của chính quyền do ông lãnh đạo trong 8 năm qua. Khi bị nhà báo dụ dỗ để đưa ra lời phê bình, ông Bush đã khôn ngoan từ chối không bình luận và trả lời rằng “*TT Bush đáng được tôn trọng và giữ im lặng trong thời gian này để cho ông dễ dàng làm việc.*”

Ở điểm này ông Bush quả là người có óc sáng suốt và khôn ngoan cao độ, đáng cho mọi người khen ngợi mặc dù ông có rất ít những điểm khác trong cách điều hành đất nước để có thể ngợi khen được. Trái lại những người khác như ông cựu phó tổng thống Dick Cheney hoặc ông John Bolton, cựu thứ trưởng ngoại giao và đại sứ Hoa Kỳ tại Liên Hiệp Quốc, thì đã “hung hăng con bọ-xít” lên tiếng chỉ trích mạnh mẽ và còn tố cáo là việc làm của tân chính quyền Obama có thể đem lại hiểm nguy cho nền an ninh của Hoa Kỳ, chỉ nhằm mục đích kích động nhiều thành phần dân chúng ngoan cố vẫn còn căm tức trước thắng lợi của ông Obama trong kỳ bầu cử. Thái độ nhỏ nhen này cũng được thể hiện khá nhiều trong giới truyền thông tiếng Việt, đặc biệt qua những bài viết hay bình phẩm nặng phần võ đoán và đùa cợt rất nhỏ nhen, tẩn mẩn của những anh nhà báo được xưng tụng là “kinh tế gia” hoặc “nhà báo miền Tây”, hoặc những anh xướng ngôn viên thích bô bô trên làn sóng phát thanh nhưng nội dung thì trống rỗng hoặc sai bét.

Những sự kiện của lịch sử nói rằng truyền thống lấy dấu mốc 100 ngày bắt đầu từ thời của Tổng thống Franklin D. Roosevelt khi ông mới được đắc cử vào cuối năm 1932. Lúc đó ông mới lên cầm quyền giữa lúc đất nước đang lâm vào một cuộc khủng hoảng tài chính to lớn vô tiền khoáng hậu. Mức thất nghiệp trong nước lên thật cao, các nhà băng siết chặt tín dụng và không muốn cho vay nợ và lòng tin của dân chúng đang xuống mức thấp nhất. Lợi thế duy nhất của ông lúc đó là một có Quốc hội thân thiện do phe Dân Chủ nắm quyền đa số. (Toàn là những chi tiết xem chừng như rất quen thuộc vào thời điểm ngày nay?) Vị tân tổng thống đã lao đầu vào làm việc hăng hái ngay từ những ngày đầu. Chỉ trong vòng khoảng 100 ngày đầu sau khi nhậm chức, kế hoạch phát triển dân sinh có tên là New Deal đã được tung ra và Quốc Hội đã thông qua 15 đạo luật lớn.

Nói theo lời của tờ báo Los Angeles nhận định: “Những hoạt động ào ạt lúc ban đầu đã tạo nên một cái đà cho chính quyền Roosevelt nương theo đó để hành động trong suốt thời gian còn lại của nhiệm kỳ đầu với những sinh hoạt liên tục, những sáng kiến mạnh dạn và táo bạo và nói rộng quyền hạn của chính quyền liên

bang. Và kể từ đó thì các phân tích gia thời sự cũng như làng báo đã quyết định dùng thời điểm 100 ngày đầu để làm dấu mốc đánh giá về thành tích của các vị tân tổng thống.”

Cũng giống như ông Roosevelt, ông Barack Obama cũng đã hoạt động không ngừng trong 100 ngày đầu. Ông đã tìm cách thông qua để ký đạo luật kích cầu kinh tế với ngân khoản 787 tỷ Mỹ-kim. Ông ủng hộ kế hoạch tăng quân tại chiến trường A Phú Hãn và ấn định thời hạn rút quân Mỹ ra khỏi chiến trường Iraq. Ông ký nhiều sắc lệnh cấm ngặt những biện pháp tra tấn tù nhân và tiến hành thủ tục để đóng cửa nhà tù tại Guantanamo Bay. Ông đảo ngược lại chính sách giới hạn việc cấp ngân khoản của chính phủ liên bang cho các công trình nghiên cứu khoa học về nguyên bào.

Thời điểm 100 ngày quá ngắn ngủi và ông Obama vẫn còn đến 1360 ngày nữa trong suốt nhiệm kỳ để ngồi ở ghế nguyên thủ quốc gia của đệ nhất siêu cường trên thế giới và còn nhiều chuyện khác để ông có thể làm và chứng tỏ khả năng lãnh đạo của mình, nhưng cũng là nhiều dịp để ông có thể gặp khó khăn hay thất bại trước lịch sử và công luận mà không thể nào tránh né được.

Không ai bảo đảm được thành quả tốt đẹp của 100 ngày đầu sẽ hứa hẹn phần còn lại cũng khả quan theo. Ông Jimmy Carter đã gặp nhiều khó khăn trong 100 ngày đầu và sau đó đã bị thảm bại trong kỳ ra tái tranh cử vào năm 1980. Ông Ronald Reagan đã gặp thành công và sự ủng hộ to lớn trong 100 ngày đầu và sau đó đã tái đắc cử dễ dàng vào năm 1984. Nhưng đến phiên của ông Bill Clinton thì cũng gặp nhiều rắc rối trong những ngày đầu (qua các vụ rắc rối khi bổ nhiệm nội các và vụ chống đối ở Ngũ Giác Đài về chính sách *Don't Ask Don't Tell* chống giới đồng tính trong quân đội). Nhưng sau đó ông đã tái đắc cử dễ dàng vào năm 1996 mặc dù bị phe Cộng Hoà tìm đủ cách để phá bĩnh và rồi vẫn đạt được sự ủng hộ của dân chúng khá cao trong ngày ra đi vào cuối nhiệm kỳ cho dù có bị phe Cộng Hoà đưa ra Quốc hội để luận tội hầu tìm cách bãi nhiệm.

Nhà báo David Greenberg viết trong một bài xã luận trên tờ nhật báo Wall Street Journal như sau: “*Lý do chính mà thời điểm 100 ngày đầu không phải là dấu mốc đáng tin cậy để đánh giá về thành quả trong tương lai cũng là lý do mà chúng ta đã đặc biệt chú ý đến nó: Bởi vì nó là thời gian mà dân chúng mới bắt đầu làm quen và biết nhiều hơn về vị tân tổng thống, và trong thời gian này thì vị tân tổng thống cũng mới bắt đầu làm quen với công việc mới điều hành đất nước.*”

Nhưng một người khác thì không đồng ý, đó là ông Michael Watkins, tác giả cuốn sách có tựa đề “*The First 90 Days: Critical Success Strategies for Leaders*”, tạm dịch là “90 Ngày đầu: Những chiến lược quan trọng để thành công cho các lãnh tụ”. Ông Watkins đã giải thích như sau trên diễn đàn HarvardBusiness.org: “*Dấu mốc 100 ngày đầu không phải đánh dấu đoạn kết của một câu chuyện, đúng ra nó là đoạn kết của một thời điểm khởi sự. Những người lãnh tụ đảm nhiệm những vai trò mới có thể bị vấp ngã trong thời gian đầu nhưng vẫn còn có thời gian để chấn chỉnh lại kịp. Nhưng họ sẽ gặp dễ dàng hơn nếu như họ không bị vấp ngã ngay từ bước đầu. Vì thế nên giai đoạn chuyển tiếp (của 100 ngày đầu) rất quan trọng là vậy.*”

Tuần báo có lập trường khuynh hữu nổi tiếng và có uy tín tại Anh, nhưng chuyên viết về các đề tài thời sự tại Hoa Kỳ là tờ The Economist, cũng đã viết một bài đề ngày 29-4 tóm lược về thành quả của chính quyền Obama với tựa đề là “*100 Ngày Sinh Hoạt Đầy Năng Động*”. Bài viết cho rằng sau 100 ngày đầu, ông Obama vẫn còn tiếp tục được hưởng thời kỳ trăng mật. Mặc dù thỉnh thoảng gặp nhiều chuyện trục trặc, nhưng đa số dân chúng Mỹ vẫn ủng hộ cá nhân ông với tỉ lệ gần 70%. Về thành tích của một vị tổng thống, thì mức ủng hộ có phần giảm hơn, nhưng cũng không là bao. Một cuộc thăm dò dân ý do cơ quan YouGov/Polimetrix thực hiện theo yêu cầu của tờ The Economist cho rằng có đến 59% dân Mỹ ủng hộ đường lối làm việc của TT Obama. Ông được cảm tình của dân chúng nhiều hơn so với các vị dân cử tại Quốc hội. Và ông cũng được nhiều người ủng hộ mạnh mẽ mặc dù có thể người ta không hoàn toàn ưng ý với các chính sách của ông đưa ra. Và nếu đà này tiếp tục thì ông sẽ dễ dàng thúc đẩy được các dân biểu và nghị sĩ ở Quốc hội sớm thông qua những đạo luật theo như nghị trình ông mong muốn.

Theo bài báo thì ông Obama đã vừa gặp xui và hên trong việc lên cầm quyền vào đúng lúc cuộc khủng hoảng tài chính nổ bùng ra. Gặp xui là vì ông đã phải mất nhiều công sức và đã phải cật lực làm việc ngay từ

những ngày đầu để giải quyết nhiều vụ khó khăn và nan giải. Nhưng cũng gọi là hên vì khó có ai có thể đổ trách nhiệm về những mất mát thiệt hại lên đầu ông Obama. Mặc dù mức thất nghiệp lên cao và mức thu nhập cũng như tài sản của người dân đã bị tụt giảm, nhưng mọi người đều tán thành việc ông đã mạnh dạn lấy những quyết định táo bạo và can đảm. Ông chủ trương một chương trình kích cầu to lớn, đề ra một ngân sách nặng phần chi tiêu công cộng theo đúng với tinh thần của Keynes chủ trương chính phủ mạnh tay can thiệp vào thị trường. Ông nhúng tay vào việc cứu cấp các hãng xe hơi đang gặp khó khăn nhưng cũng đòi hỏi có quyền can thiệp sâu rộng vào việc điều hành. Ông cũng đề ra những quy định mới cho việc cứu trợ các công ty tài chính.

Cho đến nay không ai có thể nói được là những kế hoạch táo bạo này có thành công hay không. Phía đối lập bên đảng Cộng Hoà đã đoàn kết để lên tiếng chống đối và chỉ trích rằng kế hoạch ngân sách này tốn kém quá nhiều và khiến cho mức thâm thủng ngân sách còn gia tăng nữa, và sớm hay muộn cũng sẽ dẫn đến tình trạng tăng thuế trong tương lai. Nhưng hiện nay phe Cộng Hoà đang gặp cơn khủng hoảng lãnh tụ và uy tín cũng bị tụt giảm tệ hại, đến mức một kiện tướng của đảng Cộng Hoà như nghị sĩ Arlen Specter cũng rời bỏ hàng ngũ và đầu quân sang đảng Dân Chủ. Trong ngày 15-4 là ngày biểu tượng của việc người dân phải nộp thuế cho chính phủ, phe đối lập đã rầm rộ tổ chức hàng trăm cuộc biểu tình trên toàn quốc dưới hình thức “*tea party*” để bày tỏ sự bức tức và chống đối những chính sách chi tiêu công cộng quá to lớn khiến cho thâm thủng ngân sách càng nặng nề hơn.

Tuy vậy, đa số dân chúng Mỹ đều cho rằng ông Obama giải quyết vấn đề kinh tế khá tốt. Hầu hết đều không lo ngại về việc ông đề nghị một ngân sách quốc gia đầy tốn kém để giải quyết khó khăn cấp thời của tình trạng suy thoái hiện nay, miễn là sau đó ông sẽ rút giảm lại một khi nền kinh tế bắt đầu được phục hồi lại. Đáng kể hơn nữa là mặc dù tình hình cũng còn rất đen tối nhưng có đến 45% dân chúng Mỹ lại tin tưởng rằng đất nước đang đi đúng hướng, một tỉ lệ khả quan đáng kể so với chỉ có 15% tin tưởng như vậy trước khi ông Obama lên cầm quyền. Thị trường chứng khoán dường như cũng đang trên đường phục hồi, bắt đầu tăng khá nhiều kể từ sau thời điểm tụt dốc tệ hại nhất vào ngày 9-3 vừa qua.

Một chuyên gia khác cũng đưa ra những đánh giá về thành quả kinh tế của chính quyền Obama trong thời gian đầu. Đó là ông Robert Reich, một cựu giáo sư đại học tại trường Harvard và cựu tổng trưởng Bộ Lao động dưới thời TT Bill Clinton, và hiện nay giảng dạy tại trường Đại học UC ở Berkeley. Vì có thói quen chấm điểm của một vị giáo sư đại học, ông Reich đã khen ngợi về đề nghị ngân sách của ông Obama và cho điểm A+ tức là tối ưu. Theo ông Reich thì kế hoạch này có tầm nhìn chiến lược rộng lớn và lâu dài trong đó có những cải tổ đáng khen như về chính sách bảo hiểm y tế cũng như đường lối bảo vệ môi sinh để chống lại nguy cơ hâm nóng địa cầu. Và kế hoạch ngân sách này cũng rút bớt một phần tài sản của giới giàu để chia lại một ít cho giới nghèo và trung lưu, vốn cũng là điều “phải đạo” bởi vì tình trạng giàu nghèo hiện nay đã ở mức quá cách biệt, cao nhất kể từ thập niên 1920 đến giờ.

Còn về kế hoạch kích cầu thì giáo sư Reich chấm điểm B (hạng trên trung bình). Bởi vì tuy kế hoạch rất hay và tốt đẹp nhưng không đầy đủ. Theo ông Reich thì con số 787 tỷ Mỹ-kim trải dài trong 2 năm thoạt trông tưởng là một con số to lớn khổng lồ nhưng thật ra thì nền kinh tế Hoa Kỳ mỗi năm sản xuất khoảng 11,000 tỷ, và trong riêng năm nay đã sản xuất kém hơn khoảng 1,500 tỷ Mỹ-kim. Và nếu như người ta tính đến việc các chính quyền tiểu bang đã phải cắt giảm bớt việc chi tiêu cũng như tăng thêm thuế vào khoảng 350 tỷ Mỹ-kim cho hai tài khoá của năm nay và năm tới, thì người ta sẽ thấy là cái kế hoạch kích cầu 787 tỷ Mỹ-kim chẳng có là bao để tác động mạnh mẽ lên nền kinh tế cả nước.

Và sau cùng là trong kế hoạch cứu trợ các ngân hàng, giáo sư Reich đã chấm điểm F, tức là thất bại nặng nề. Ông Reich nói tuy mình là một người ủng hộ mạnh mẽ tân chính quyền nhưng ông cũng phải thành thật với chính mình để nhìn nhận rằng kế hoạch cứu trợ các ngân hàng và công ty tài chính đã không thành công. Cho đến giờ này thì coi như người dân thọ thuế tại Hoa Kỳ đã phải chi ra đến 600 tỷ Mỹ-kim để cứu vớt các công ty tài chính. Ấy vậy mà các ngân hàng vẫn chưa chịu hoạt động mạnh trở lại trong việc cho vay để khởi động lại thị trường tín dụng. Các ông tổng giám đốc và các viên chức điều hành tại các ngân hàng vẫn tiếp tục lãnh

những món lương kếch xù, trong khi những món nợ xấu vẫn còn nằm chất đống trong tài sản của các nhà băng và không ai biết rõ khả năng thực sự của các ngân hàng này. Trong khi đó Bộ Tài Chánh còn nói đến một kế hoạch mới bằng cách bỏ thêm tiền góp vốn vào để giúp cho các nhà băng được vững mạnh và tự tin hơn, tức là khiến cho người dân có thể phải gánh chịu thêm nhiều thiệt hại nữa nếu như những nhà băng này sau đó làm ăn thất bại và phá sản.

Nếu cộng cả 3 thứ này lại thì giáo sư Reich sẽ cho điểm trung bình là C+, tức là hơn trung bình một chút. Theo ông thì thành tích như vậy cũng không phải là dở nếu như người ta chịu nhìn lại cái gia tài đồ nát thảm hại mà ông Bush để lại. Tuy nhiên, như vậy cũng không có gì là xuất sắc lắm cho thành quả của ông Obama.

Còn tạp chí Der Spiegel uy tín tại Đức cũng có một bài dài bình phẩm vào thành tích của chính quyền Obama trong 100 ngày đầu với tựa đề “*Vị Tổng Thống Đắt Tiền Nhất kể từ năm 1945*”. Theo nhà báo Gabor Steingart thì thời gian 100 ngày đầu của chính quyền

Obama quả thật rất tốn kém, đầy hào quang sáng chói nhưng cũng có nhiều lúc rất mâu thuẫn. Bài báo cho rằng ông Obama đã làm được rất nhiều điều khả quan và tốt đẹp, nhất là đứng trước nhiều trở ngại to lớn. Nhưng đồng thời ông cũng đã làm hai điều sai lầm rõ rệt.

Theo bài báo này thì sai lầm thứ nhất là việc giải quyết cơn khủng hoảng tài chánh, nhất là với kế hoạch cứu trợ dựa vào ngân sách chính phủ (tức là do người dân thọ thuế lãnh đủ) và càng khiến cho mức thâm thủng ngân sách và gánh nợ của quốc gia tiếp tục gia tăng đáng kể. Sai lầm thứ hai liên quan đến chính sách đóng cửa nhà tù ở Guantanamo Bay và giải mật những hồ sơ liên quan đến những thông tư trong nội bộ chính quyền Bush biện minh cho hành động tra tấn tù nhân. Theo nhà báo Steingart thì quyết định can đảm này đáng được trân trọng vì nó giúp đưa Hoa Kỳ trở về “đường ngay nẻo chính” của một quốc gia biết tôn trọng theo tinh thần thượng tôn luật pháp. Nhưng việc không xét xử một ai trong số những kẻ có thể đã phạm tội thì cũng là một hành động trốn tránh trách nhiệm, và do đó việc này chưa đáng được tán thưởng hoàn toàn.

Tuy nhiên, bên cạnh đó có nhiều thành quả đáng khen, chẳng hạn như đường lối thông tin, được coi như là điểm son sáng chói của ông Obama đã khiến cho tất cả các lãnh tụ trên thế giới phải ngã nón chào thua và khen ngợi ông Obama hết mình, nhất là nếu so với thành tích tương phản của người tiền nhiệm, hầu như đã bị mọi lãnh tụ trên thế giới, thù cũng như bạn, đều không ưa hoặc chán ghét. Nhà báo này còn đề nghị rằng bà Thủ tướng Angela Merkel có thể đến tập sự tại Bạch Cung để học hỏi về cung cách ứng xử tài tình và khôn khéo của ông Obama.

Nói chung, bài báo cho rằng chính quyền Obama trong 100 ngày đầu có khá nhiều điểm mâu thuẫn. Nhưng không ai có thể nói được là ông Obama sẽ đạt được những điều mà ông đã mơ ước hay không, bởi vì mọi vị tổng thống cũng thay đổi theo thời thế. Nhiều tờ báo tại Hoa Kỳ đã dành rất nhiều những lời lẽ khen ngợi về ông Obama hiện nay, coi đó như là một hiện tượng đặc biệt đầy hứa hẹn. Nhưng có lẽ phải chờ thời gian thì người ta mới có câu trả lời xác đáng được.

Minh Thu

minhthu54@gmail.com

Houston, Texas 06-05-2009